

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Lietuvos dilema: tarp Europos ir Dievo

Kai žinomas lietuvių poetas ir filosofas Augustinas DAINYS sako, kad Lietuvą išgelbėti gali tik Dievas, šie žodžiai visai nedvelkia katastrofos nuojauta ir jokiū būdu nereiškia beviltiškos padėties. Nes visa tai tariąs žmogus yra tikintis. Jis tiki Dievą, amžiniais moralės dėsniais ir jaunąja Lietuvos karta, nusprendusia nebūti panašia į mus.

Rimvydas STANKEVIČIUS
„Respublikos“ žurnalistas

- Kalbinu jus, nes šiandien esate turbūt vienintelis Lietuvoje filosofas, kuriam dar berūpi ontologiniai klausimai. Juk greitai jau bus šimtmetis, kai pasaulio filosofai šio mokslo erdvę padalino sklypeliais, nuo būties, nuo dievoieškos, nuo amžinųjų, pamatinių filosofijos klausimų atsiribojo ir kiekvienas ėmė domėtis tik savojo sklypelio reikalais.

- Tiesa. XX amžiuje vyravo kalbos filosofija, kuri būtų pavertė kalba, o man kaip tik ir norisi išeiti anapus kalbos į patirčių lauką. Kitaip tariant, grąžinti filosofijai tas erdves, kurios nuo gimimo jai teišėtai priklausau.

Šį laikotarpį galėčiau pavadinti klasikios renesanso laikotarpiu, kai filosofai grįžta prie rimtų problemų nuo tų, kurios aptarinėjamos priekavos puodelio. Dėstau filosofiją universitete ir su džiaugsmu pastebiu, kad daugelis studentų - jaunųjų filosofų - grįžta prie klasikinių problemų, kaip antai būtis, Dievas, tikrovė... O ištisais dešimtmečiais visos šios problemos nebuvo gvildenamos, jos buvo paverstos kalbos diskursu, anapus kurio tikrovės, tokios, kurią galima būtų pačiupinėti, kurioje galima būtų užsidirbti gumbą kaktoje, nėra.

Deja, gyvename tokia pasaulyje, kuris yra perpildytas prekių, reklamų, tekstų - paverstas spalvingu, iki koktumo mirgančiu balaganu, iš kurio vis daugiau žmonių užsimano išstrūkti į tylą, į gamtą ir susivokti joje, kas esą. Ir tas nei prasmės, nei vertės, nei pretenzijų į tiesą neturinio tekstų srauto sukeltas nuovargis jau tampa nebe paskirų asmenybių ar lokaliųjų grupių, ne Lietuvos ar kitų paskirų valstybių, o viso Vakarų pasaulio problema. Žmonės tiesiog išsiilgo tikrų, nebutaforinių daiktų, jausmų, išminties, Dievo.

Tad į tuos pastebimus klasikios renesanso ženklus dedu daug vilčių - jame matau galimybę žmonėms grįžti prie įprasmino ir atsakingo gyvenimo. Todėl ir džiauguosi, kad mūsų minties avangardas - jauni progresyvūs žmonės - būtent apie tai galvoja. Jiems rūpi socialiai atsakingas verslas ir socialiai atsakingas gyvenimas. Jie bando prisibesti į protus tų, sėdinčių prie personalinių kompiuterių, nuosavuose kambarėliuose, ir išvilioti juos iš atskirų urvų į bendrą erdvę, kitaip dar vadinamą tikrove.

Stasio Zumblo nuotr.

O tikrovė, kaip matome, šiandien yra tokia, kad nyksta metų laikų ribos, keičiasi planetos klimatas, - pasaulis yra kaiste įkaitęs nuo žmogaus egoizmo, galvojimo vien apie save, nuo jo nenoro žinoti, kad, be asmeninių jo interesų, egzistuoja dar ir aplinka, gamta, ne žmogaus sukurtoji pasaulio harmonija, kurią pažeidę paprasčiausiai sunaikins save drauge su visu pasauliu, kurį savinasi.

- Sakote, Vakarai (taigi ir Europa, ir Lietuva drauge su ja) žlugdo savo civilizaciją, nes yra praradę vertikalųjį santykį su pasauliu, atpratę kliautis aukštesniąja jėga ir paisyti jos savuose sprendimuose. Paprastai tariant - nes atsižadėjome Dievo?

- Susitikęs paskaitose vis su nauju jaunimo kursu, vis paklausu, ar tiki jie Dievą. Ir turiu pasakyti, kad grynųjų ateistų tarp studentų yra absoliuti mažuma, o didžiausią segmentą sudaro žmonės, kurie tiki aukštesniąja jėga, tačiau gana kritiškai žiūri į katalikų bažnyčią. Ypač tie, kurie atvažiavę iš provincijos, iš tų vietų, kur dvasiškių santykis su tikinčiaisiais formalus, o priklausymas bažnyčiai bendruomenei neturi nieko bendro nei su sąmone, nei su dvasiniu gyvenimu.

Žinoma, yra šiandien Lietuvoje tarp dvasininkų tokių visuomenei paveikių lyderių kaip kunigas Julius Sasnauskas, kurio pamokslų

verta paklausti, giliai juos apmąstyti. Jo žodžiai (gal ir šventvagiška taip sakyti?) yra svarūs ir gyvi kaip pranašo. Jis kalba taip, kaip šv. Paulius kalbėjo korintiečiams, - kaip dvasininkas, o ne kaip ūkiškas bendruomenės piemu. Gyvybiškai svarbu, kad tokių lyderių, charizmatiškų, savoju pašaukimu tikinčių dvasinių vedlių ar bent jau Juliaus Sasnausko sekėjų atsirastų daugiau. Žmogui reikia dvasinio vadovo, mokytojo, patarėjo, gebančio atsakyti į žmogų kamuojančius ontologinius klausimus, o ne vietovės administratoriaus, kurio teologija apsiriboja muštru disciplinuoti lankyti mišias ir aukomis, skirto mis bažnyčiai išlaikyti.

Manau, būtent jie turi galios šiandien kažką keisti. Jei tik tarp jų dar esama tokių, kurie savo darbą suvokia ne kaip profesinę veiklą, o kaip misiją. Jų užduotis - ne valdžios imtis, o visuomenėje ugdyti nuojautą, kad esama kažko didesnio ir galingesnio nei žmogus. Nes šiandien žmogus yra užsidaręs savo solipsistiniame pasaulėlyje ir nepripažįsta nieko aukščiau savęs. Nepripažįsta, nes jį tai gąsdina, žeidžia jo orumą. Juk jei pripažintų aukštesnę jėgą, jau tektų jos paisyti, subordinuotis. Visiškai atsiduoti tuščiam hedonistiniam būviui jau imtų trukdyti sąžinė, moraliniai skrupulai. Todėl kur kas paprasčiau ir saugiau jam atrodo įsikurti tarp

▶ Jaunoji Lietuvos karta išsiskiria tuo, jog nebenori būti avimis ir kategoriškai nesutinka būti parduota

- Jeigu jaunimas tiki, bet bažnyčią niekina ir į ją nevaikšto, ką reikėtų daryti toms Juliaus Sasnausko tipo asmenybėms, idant jų balsas būtų išgirstas visuomenėje? Negi jiems stoti į politines partijas ir kelti savo kandidatūras į valdžios postus?

- Visai ne. Man kaip tik atrodo, kad ne politikų ir ne valstybės vadovų dabar yra metas. Labiausiai dabar žodžio laukiu iš dvasininkijos, iš rašytojų luomo ir iš pedago-

gų. Manau, būtent jie turi galios šiandien kažką keisti. Jei tik tarp jų dar esama tokių, kurie savo darbą suvokia ne kaip profesinę veiklą, o kaip misiją. Jų užduotis - ne valdžios imtis, o visuomenėje ugdyti nuojautą, kad esama kažko didesnio ir galingesnio nei žmogus. Nes šiandien žmogus yra užsidaręs savo solipsistiniame pasaulėlyje ir nepripažįsta nieko aukščiau savęs. Nepripažįsta, nes jį tai gąsdina, žeidžia jo orumą. Juk jei pripažintų aukštesnę jėgą, jau tektų jos paisyti, subordinuotis. Visiškai atsiduoti tuščiam hedonistiniam būviui jau imtų trukdyti sąžinė, moraliniai skrupulai. Todėl kur kas paprasčiau ir saugiau jam atrodo įsikurti tarp

šaldytuvo ir televizoriaus, daryti verslą, ilgainiui to verslo sėkmę imant laikyti savoju dvasiniu išsi-pildymu, ir nekvaršinti sau galvos amžiniais klausimais. Tačiau jei žmogaus gyvenimas neįgaus vertikaliojo vektorius, Vakarų civilizacija bus pasmerкта žlugti. Kodėl? Todėl, kad jau esame virtę tik žmogaus karikatūromis - karjeristų visuomene, kurios būties tikslai išsamiai nusakomi išpuosėtu kūnu, geru seksu ir didele pinigine.

Ar ilgai gali vientisa išsilaikyti visuomenė, kurioje jau net prielaidai, kad tave kažkas gali nuosirdžiai mylėti, praktiškai neįmanoma? Viskas yra virtę sandoriais - net santuoka, net motinystė... Tokia visuomenė neturi tarpusavio saitų, todėl tėra susitarinis, todėl laikinas darinys. Sandoriui nutrūkus ar sutarčiai pasibaigus šiandien lengvai išsivaikšto bendraminčių koalicijos, šeimos, valstybės... Valstybių atžvilgiu jų pačių visuomenės tampa parazitiškos - juk nieko švento neturintis žmogus visada yra lojalus tam, kas daugiau užmokės. Ir nesvarbu, ar tai konkuruojanti įmonė, ar svetima, tavo gimtajai priešiška valstybė.

- Grįžimas prie dvasingumo, prie pamatinių krikščioniškųjų vertybių galėtų išgelbėti Europą grąžindamas jai pasaulėjautos ir moralės stuburą?

- Dėl Europos - nesu įsitikinęs, bet Lietuvą, kurią išties žudo vien pinigų skaičiuoti ir pasaulį tik „apsimoka - neapsimoka“ principu vertinti gebantys žmonės, - tikrai, nes nei mūsų pasaulėjauta, nei moralės vertybių skalė išties dar nėra suirusi ir mūsų viduje puikiai funkcionuoja, pakaktų tiesiog nustoti jas tyčia ignoravus.

Na, o didžiosios Europos valstybės, tokios kaip Vokietija ar Prancūzija, seniai yra ateistinės. Graudu, tačiau spėju, kad teroristinių aktų banga, žmonių žūtis Paryžiuje tik dar labiau atitolins Vakarų Europą nuo Dievo. Juk kaip šiandien Europoje yra suvokiamas tikintis žmogus? Būtent kaip musulmonas. O musulmonas, jų požiūriu, - potencialus teroristas. Tai gi - blogis.

- Tad kurgi išeitis, gerbiamas filosofe? Juk esame ES sudėtyje - bendroje valtyje. Todėl, valčiai skęstant, neišvengiamai skęsime ir mes?

- Kodėl? Aš, atvirkščiai, netikiu globalių projektų sėkme, visuotiniams mitingais ir tarptautinėmis akcijomis. Nei politinėmis, nei privalomąją tvarka įgyvendinamomis priemonėmis pasiekti teigiamo rezultato, manau, neįmanoma. Esu įsitikinęs, kad pradėti kaip tik reikia nuo mažų dalykų - kiekvienam nuo savojo kiemo. Netgi ne valstybės ir ne parapijos - kiekvienas mūsų asmeniškai turėtume tapti sąmoningumo salelėmis, palengva keičiančiomis bendrąją atmosferą.

Ir nereikia manyti, kad tokių salelių yra labai mažai, - kaip jau minėjau, ateina karta, kuri, stebėdama mus, dabartinę visuomenę, tvirtai nusprendė, kad šitaip gyventi neįmanoma, kad yra būtina grįžti prie pamatinių vertybių, o gyvenime kliautis amžiniais, ne vienadieniais moralės principais. Jaunoji karta, pastebėjau, turi vieną labai svarbų bruožą, kurio neturime mes: jie nenori būti avimis; jie jokiū būdu nesutinka būti parduoti. Būtent šis jų bruožas mane, nerimaujantį dėl Lietuvos ateities, ramina labiausiai.

